

על פסק דינה של "האסירה איקס"

נעמי לבנקרון*

על האבסורד המונח ביסוד מדיניותה של ישראל בנוגע לגרים הבאים בשעריה, נאמר כבר לא מעט במהלך השנים.¹ פסק הדין בעניינה של סנאית איננו חריג, כי אם חלק מהלכה שהלכה והתקבעה בשנים האחרונות במדינת ישראל; הלכה נוהגת שהכתרים הנקשרים לראשה הם אטימות, בורות, גזענות ואדישות. בית המשפט הפך להיות במרוצת השנים מגנן של הרשויות, המפקיר את המהגרים לחסדיהן של אלה באופן אוטומטי כמעט, באמצעות שימוש בעלה תאנה אחד: שיקול דעת נרחב המוענק לשר הפנים. בנוגע לחוסר הצדק המשווע בעניינה של סנאית כתבו הארגונים כל שניתן היה במסגרת בקשת "ידיד בית המשפט" שהגישו בעניינה;² אך עמדת השופטים בפסק הדין מצריכה דיון נפרד, ובה תעסוק רשימה קצרה זו.

מבקשי המקלט הינם שחקנים חדשים-ישנים בזירת ההגירה הישראלית. ישנים – מכיוון שישראל הייתה מבין הראשונות לקידום ניסוח אמנת הפליטים ומראשונות החותמות עליה, ומכיוון שהיא שבה ומזכירה לעולם את גורלם של מי שניסו לעזוב את אירופה בשנת 1939 ומצאו רק דלתות נעולות. בפועל, מדינת ישראל נאה דרשה אך לא קיימה: לאורך השנים לא פותחה כאן מדיניות בנושא מהגרים בכלל או מבקשי מקלט בפרט.³ רובן המכריע של בקשות המקלט סורבו והמבקשים גורשו כלעומת שבאו.⁴ אך היו אלה השחקנים החדשים, מבקשי המקלט מאפריקה, שהפנו את תשומת הלב הציבורית לעניין זה. בשנים האחרונות, על רקע המאורעות באריתריאה ובסודן, גדל מספרם של מבקשי המקלט מארצות אלה כאן והגיע לעשרות אלפים. ממדיה של התופעה כמו גם העובדה

* מרצה בבית הספר למשפטים ע"ש שטריקס של המכללה למנהל, דוקטורנטית בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב. עבדה במוקד סיוע לעובדים זרים בין השנים 2000–2008.

¹ ראן, למשל: יובל לבנת "מעצרו ושחרורו לחופשי של הזר שסרב להזדהות" **המשפט** טו 227 (2010); גיא מונדלק "עובדים או זרים? חוזה התשתית' והדפיצט הדמוקרטי" **עיוני משפט** כז 423 (2003).

² מבחינה פורמלית לא ניתן צו לצירופם, אך טענותיהם נדונו בגוף פסק הדין: עותק של העתירה ניתן למצוא בבלוג בקישור:

www.mehagrim.com

[52c795fd-a-62cb3a1a-s-](https://www.google.com/search?q=52c795fd-a-62cb3a1a-s-sites.googlegroups.com/site/odedfeller/8642.12.pdf?attachauth=ANoY7cqA2_71frgTPfwlLuu7_gndxpW)

[sites.googlegroups.com/site/odedfeller/8642.12.pdf?attachauth=ANoY7cqA2_71frgTPfwlLuu7_gndxpW](https://www.google.com/search?q=X7A4m1Ofu5ZBmd6MHpALAdUwllkzV1S9QuqkzbtJD4_0-upkIzvhYINEOollHBQm-NwnbDHXEqn6LnVmG1b714cmBEIBb7mjYsqN1pn2BWQvfn2og_yvD1txyvt86pU-Er93zb9qQJhgsLNzie9Llsary-Az4hBf8EdEGTgguOpvmqlD5-TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0)

[X7A4m1Ofu5ZBmd6MHpALAdUwllkzV1S9QuqkzbtJD4_0-upkIzvhYINEOollHBQm-](https://www.google.com/search?q=X7A4m1Ofu5ZBmd6MHpALAdUwllkzV1S9QuqkzbtJD4_0-upkIzvhYINEOollHBQm-NwnbDHXEqn6LnVmG1b714cmBEIBb7mjYsqN1pn2BWQvfn2og_yvD1txyvt86pU-Er93zb9qQJhgsLNzie9Llsary-Az4hBf8EdEGTgguOpvmqlD5-TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0)

[NwnbDHXEqn6LnVmG1b714cmBEIBb7mjYsqN1pn2BWQvfn2og_yvD1txyvt86pU-](https://www.google.com/search?q=NwnbDHXEqn6LnVmG1b714cmBEIBb7mjYsqN1pn2BWQvfn2og_yvD1txyvt86pU-Er93zb9qQJhgsLNzie9Llsary-Az4hBf8EdEGTgguOpvmqlD5-TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0)

[Er93zb9qQJhgsLNzie9Llsary-Az4hBf8EdEGTgguOpvmqlD5-](https://www.google.com/search?q=Er93zb9qQJhgsLNzie9Llsary-Az4hBf8EdEGTgguOpvmqlD5-TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0)

[TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0](https://www.google.com/search?q=TIGoupAEIMfz1a5Tw%3D%3D&attredirects=0)

³ שלמה אבינרי, ליאב אורגד ואמנון רובינשטיין **התמודדות עם הגירה גלובלית: מתווה למדיניות ההגירה לישראל** (רות גביון עורכת 2009).

⁴ ראו למשל: ד"ר גלעד נתן **התמודדות המדינה עם מסתננים ומבקשי מקלט הנכנסים לישראל מגבול מצרים והטיפול בהם** 6 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2011), בקישור www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02765.pdf. מבין 5,000 בקשות

מקלט שנבחנו, רק בשני מקרים אושר למבקשים מעמד פליט.

שמדובר באזרחי מדינות אפריקאיות, עוררו את השד הגזעני ואת השד הביטחוני גם יחד מרבצם, ומחולם של שני אלה בצוותא השפיע על הציבור ועל בתי המשפט כאחד.

המחקר הקיים כיום על אודות המתרחש באריתריאה מצביע על הפרת זכויות אדם שיטתית ומתמדת בשטחה. רדיפות על רקע דתי ורדיפת מתנגדי משטר מתנהלים כדבר שבשגרה, אך את עיקר פרסומה – לשמצה – רכשה אריתריאה בגין הגיוס הכפוי לצבאה. הרודן השולט באריתריאה כיום משמר כמיטב יכולתו את סכסוכי הגבולות במדינה, ועושה בהם קרדום לחפור בו כנגד זכויות האדם של האוכלוסייה המקומית. הגיוס נמשך ללא הגבלת זמן, בתנאים לא אנושיים. סרבני הגיוס ובני משפחותיהם חשופים למעצרים בתנאים קשים אף הם, המסכנים את חייהם.⁵ מי שנמלטים לישראל, מגיעים לכאן לאחר שחוו מסע עינויים במדבר סיני, במהלכו נחשפו, ברגיל, לאלימות, כליאה, הרעבה, עינויים ואונס, במשך שבועות וחודשים, עד שבני משפחתם משלמים כופר נפש עבורם.⁶ גם לאחר הגעתם לישראל, הם אינם מגיעים בהכרח אל המנוחה והנחלה, בשל הכאוס הקיים בישראל בתחום זה. צעדים של ממש בעניין מבקשי המקלט רק לאחר ביקורת ציבורית בעניין זה וגם אז הצעדים נמהרים, תמוהים לעתים, וניכר כי לא הוקדשה להם מחשבה מספקת. כך למשל, נקבעה מדיניות "אי-הרחקה", במסגרתה מבקשי המקלט אינם מגורשים, אך גם אין מוענקות להם כל זכויות, לרבות הזכות לעבוד, הזכות לשירותי בריאות או שירותי רווחה, להן הם זקוקים כל כך;⁷ נקבעה מדיניות "חדרה-גדרה", במסגרתה נאסר על מבקשי המקלט לשהות בין שני ישובים אלה, כי אם רק מצפון לראשון ומדרום לאחרון;⁸ במסגרת הוראת שעה לשלוש שנים הוחלט על הקמת מתקן כליאה בדרום שירכוז חלק ממבקשי המקלט (8,000 מבין כ-40,000 השוהים כאן) דבר שהוביל את נציבות האו"ם, בצעד חריג ותקדימי, להצטרף במעמד "ידיד בית משפט" לעתירה נגד תיקון זה;⁹ ולאחרונה פורסם בתקשורת כי מדינת ישראל החלה בגירושם של מבקשי מקלט בניגוד לדין.¹⁰

5 על המצב באריתריאה ראו: **Service for Life: State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea Human Rights Watch** (2009), Eritrea, available at www.hrw.org/sites/default/files/reports/eritrea0409web_0.pdf; ראו גם את דו"ח מחלקת המדינה האמריקנית בנושא אריתריאה משנת 2011: www.state.gov/documents/organization/186404.pdf; "מתי מדבר" דוח מוקד סיוע לעובדים זרים, בקישור: www.hotline.org.il/hebrew/pdf/Testimonies_from_sinay_122010_heb.pdf

7 ההסדר הקיים קובע כי באשרתם של מבקשי המקלט ירשם כי אינם זכאים לעבוד, אך הרשויות התחייבו שלא להעמיד לדין מעסיקים. או, במלים אחרות, המדינה הגנה על זכותם של מעסיקים לכוח עבודה זול, אך מבלי להעניק לעובדים עצמם זכות לעבודה. על ההסדר שנקבע וביקורת על הסדר זה ראו את מאמרו של יובל לבנת "פליטים, מעסיקים ו'פתרונות מעשיים' בבג"ץ: בעקבות בג"ץ 6312/10 קו לעובד נ' הממשלה" **משפטים על אתר** ג 23 (התשע"א).

8 נוהל "חדרה-גדרה" בוטל בעקבות עתירה של האגודה לזכויות האזרח נגדו. ראו: בג"ץ 5616/09 **המרכז לקידום פליטים אפריקאים נ' משרד הפנים** (פורסם בנוב, 26.8.2009).

9 טלילה נשר "האו"ם פונה לבג"ץ נגד החוק הישראלי למניעת הסתננות" **הארץ** 1, 12.3.2013.
10 טלילה נשר "אריתריאים: מאלצים אותנו לחתום על טפסי 'חזרה מרצון'" **הארץ** 14.2.2013, בקישור: www.haaretz.co.il/news/education/1.1929363

בית המשפט אימץ עד היום במידה רבה את מדיניותן של הרשויות בנושא ההגירה. מדיניות "אי-ההרחקה" אושרה על ידו, מבלי שמנסחיה ידרשו להשיב לשאלה הפשוטה: היכן אמורים לדור אנשים שנאסר עליהם לעבוד? ומנין יבוא מזונם? ובגדיהם? והאם מבקש המקלט אינו זהה לשופט בית המשפט העליון למצער בכך ש"מאותו הלחם הוא אוכל, באותם כלי נשק הוא נפצע, באותן מחלות הוא מתייסר, באותן רפואות הוא מתרפא, באותו קיץ חם לו ובאותו חורף קר לו?"¹¹

במצב דברים זה, לכודים בין הפטיש לסדן, בין מדיניות בלתי אפשרית לבין קיבה הדורשת את שלה, אין פלא כי מבקשי המקלט נדחפים לבצע עברות כאלה ואחרות. מניעי העבירות שונים: רצון הישרדות גרידא, תוצר של עבר פוסט טראומטי במדינת המוצא, או עבירות אשר זוקקו בכור ההיתוך של השנאה כלפי מי שחישקו את כבליהם.¹² פשיעה זו, הגם שהיא פוגעת בציבור, משרתת מטרה כפולה עבור המדינה: אם ילכדו מבקשי המקלט שעברו על החוק הם ישהו מאחורי סורג ובריח, אך גם אם לא ילכדו, ניתן יהיה באמצעות מקרים אלה ללבות את שנאת הציבור לזרים, ולהפכם לקבוצת גנבים ואנסים המסוכנים לביטחונם. חלקם, ברי המזל, יובאו בפני שופט, במסגרת הליך פלילי תקין. אחרים, חסרי מזל, יועברו בהליך קצר ופסול מכל וכל למעצר מנהלי, לפרק זמן בלתי מוגבל, כפי שקרה למערעת.

כל אלה באים לידי ביטוי בפסק דינה של סנאיט. קשה להתעלם מן התהום העמוקה הפעורה בין שופטי בית המשפט העליון, שלושתם אזרחי המדינה, גברים ולבנים, בעלי מקצוע מכובד, לבין המערעת הניצבת בפניהם – מבקשת מקלט אריתראית, אישה שחורה, עבריינית שאיננה חשובה במידה מספקת אף כדי שהמדינה תטרח להרשיעה. הם הגיעו לדיון מביתם, לאחר שאכלו, קרוב לוודאי, ארוחת בוקר טובה, שתו כוס קפה, ועיינו בניחותא בעיתון הבוקר. היא הגיעה ממתקן הכליאה, בו היא מרצה מעצר מנהלי שתאריך סיומו לא ידוע, מזה חמישה חודשים. ספק אם זכתה לארוחת בוקר.¹³ הפער בין שני עולמות אלה הנפגשים בהיכל בית המשפט, על תוצריו, משתקף בדברים ששם פטיגריילי בפי אחד השופטים בספרו "הניסוי של השופט פוט", אשר מתאר את המפגש בין אוכלוסיות מוחלשות לבין עולם המשפט:

11 ויליאם שקספיר **הסוחר מוונציה** מערכה שלישית תמונה ראשונה (אברהם עוז תירגם 1972).
 12 ראו, למשל: גלעד נתן **נתונים על פשיעה של מסתננים ומבקשי מקלט וכנגד מסתננים ומבקשי מקלט** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2010).

13 דוח הסנגוריה הציבורית משנת 2005 עסק, בין השאר, בתאי המעצר בבתי המשפט השונים בישראל, לרבות בית המשפט העליון. האסירים והעצירים שהוחזקו בתא המעצר של בית המשפט העליון דיווחו, בין השאר, כי אין הפרדה בין אזור השירותים לבין אזור שהיית העצירים, העצורים לא קבלו ארוחת בוקר, קיימת בתא בעיית אורור וליקויים נוספים. זאת, מכיוון שכן חלוקת האחריות בין הנהלת בתי המשפט לבין המשטרה איננה ברורה תמיד כל צרכה (ראו: הסנגוריה הציבורית **תנאי המעצר והמאסר במתקני הכליאה של משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר בשנת 2005** 54 (2006)).

"המשפט הוא בשבילם משהו גדול ועצום ומהמם, התלוי מעל לראשיהם. הם מביטים בשופטים בתמיהה. אין להם תקווה ואין להם מושג מה צפוי להם. זיכוי או הרשעה מסתוריים בעיניהם כמו תוצאות של הגרלה. הם מביטים סביבם המומים, כמו קופים הממתינים לחיסון או שפנים הצפויים להזרקה של וירוס [...] הם מביטים בתדהמה באיש בחלוק הלבן או בגלימה השחורה, שמבצע בשלוח את הפעולות המקדימות – האיש האכזר והכל יכול, הפולט מילים גדולות ועושה דברים איומים, איש שהוא ספק כומר ספק תליין. הם יודעים שהוא יעשה להם משהו רע, אבל אינם יודעים מדוע וכמה ועד מתי. הם אינם מכירים טיעונים של הגנה עצמית, של התגרות, של חוסר שפיות, של נסיבות מקלות; הם מקבלים את השופט כפי שילד מקבל את רופא השיניים, את לימוד השפה הלטינית או את כפית שמן הדגים – כפי שחייל במושבותיה של צרפת מקבל את פקודת היציאה למלחמה נגד עם שאפילו את שמו אינו יודע. בעיניהם השופט הוא אל גחמני ונורא, שד, מולך, גורל שאין ממנו מפלט, והוא יכול להיות אכזרי או רחום, בלי היגיון ובלי מידה".¹⁴

ומנקודת מוצא זו, מכתבים השופטים את גורלה של האישה, גורל אשר נחרץ, למעשה, עוד בטרם הופיעה בפניהם. הם משרטטים בדמיונם את "מבקשת המקלט הסבירה", אותה עיצבו לפי ראות עינם, מבלי לקחת בחשבון את המשאבים העומדים לרשותה, נפשית, פיזית וכלכלית כאחד. דרך שלוש זוויות נבחנת דמותה של מבקשת מקלט זו: האחת, הדרך שבה נכנסה לכאן; השנייה, מעשיה בעת שהותה כאן; והשלישית – גורלה כיום. הראשון והאחרון מוזכרים כמעט כלאחר יד, אך לאמור בהם חשיבות ביחס לחריצת גורלה. עיקר הניתוח מתמקד במעשיה בישראל מאז הגעתה ועד מעצרה.

ביחס לדרך כניסתה לישראל, כבר בפסקה השנייה לפסק הדין, קובע בית המשפט כי המערערת "נכנסה שלא כדין". מאוחר יותר הוא מדגיש פעם נוספת, כי נכנסה לישראל "מבלי שעברה בתחנת גבול שנקבעה על ידי שר הפנים".¹⁵ בעשותו כן, מתעלם בית המשפט מן העובדה כי מבקשי מקלט אינם מגיעים תמיד כדין ואינם בהכרח מצוידים בדרכון שיאפשר להם להיכנס כדין, וכי מורי הדרך המנחים אותם במדבר אינם מעוניינים לפגוש ברשויות החוק. כן מתעלם בית המשפט מנוהל "החזרה חמה" (ובלשונן המכובסת של הרשויות "נוהל החזרה מתואמת מידית"), המאפשר לחיילי צה"ל ולחיילי מג"ב להחזיר מבקשי מקלט למצרים לאחר תשאול מזורז לפיו יקבעו אם מדובר במסתנן או במבקש מקלט. אם יקבעו החיילים כי אין מדובר במבקש מקלט, יוחזר למצרים, מדינה שבה נשקפת סכנה למבקשי מקלט. לו הייתה פוגשת אותם סנאיט עת הייתה נכנסת לישראל "כדין", יתכן והייתה

פייטגריילי הניסוי של השופט פוט 76–77 (תרגם מאיטלקית ארנו בר, 2003).
ע"מ 8642/12 טספהונה נ' משרד הפנים, פס' 6 לפסק דינו של השופט הנדל (פורסם בנבו, 4.2.2013).

14
15

מגורשת מכאן זה מכבר. למרות ביטולו של הנוהל, החזרות חמות עוֹדן מתבצעות לפי דיווחי הארגונים הפועלים המסייעים למבקשי מקלט.¹⁶

את עיקר החומרה מייחס בית המשפט למעשייה של המערערת בעת רכישת האשרות המזויפות, תוך התעלמות מכל העובדות שתוארו לעיל בנוגע לאבסורד שבמדיניות הקיימת. ממש כמו החתול בסיפורה של עליזה בארץ הפלאות, שחיוכו נותר לאחר שגופו נעלם, כך מצפה בית המשפט ממבקשי המקלט להתנהג בהתאם: עליהם להעלים את גופם הארצי, הגשמי, הצורך עוד ועוד מאכל ומשקה וביגוד ודיר, ולהותיר מאחור רק חיוך. חיוך מתרפס, מוקיר ואסיר תודה בגין אותו חסד מועט שניתן לו בדמות מדיניות "אי ההרחקה". העדרו של גוף אכן היה מאפשר לסנאיט ללכת בדרך הישר, שכן בהעדרו לא הייתה נדרשת לרכוש אשרות עבודה מזויפות – כדי לשרוד. במסגרת זו, אין בית המשפט שוכח להטיף לסנאיט מוסר, ומזכיר לה כי גם נתינים זרים מחויבים לשמור על חוקיה של מדינת ישראל. זאת, מתוך נקודת מוצא הרואה בפליטיו של משטר רודני, אשר נמלטו ממנו כל עוד נפשם בם, עברו חודשי ייסורים במדבר, מי שמסוגלים ללמוד את חקיקתה של מדינת ישראל על בוריה. מבלי להבין ולו מילה אחת בשפתה של המדינה, מבלי להכיר את חוקיה, מנהגיה ותרבותה, מבלי שנציגייה של מדינה זו ישימו לב לעצם קיומם, עת הם ישנים תחת כיפת השמיים ואינם יודעים מנין תגיע ארוחתם הבאה. להם, בחר בית המשפט להציע שיעורי חוק ומשפט.

בין השאר, נוזף בית המשפט במערערת על שנמנעה מלפנות בבקשת מקלט פרטנית, אף שישראל איננה מעניקה כזו, כי אם רק אשרות "אי הרחקה", וכן על שלא פנתה לבחון "אפשרות הרחקה למדינה שלישית", על אף ש"מדינות שלישיות", מעצם טיבן וטבען, אינן ששות לקבל מבקשי מקלט.

אך אילו שצעדיה של המערערת בעיניו פסולים כולם, במעשי הרשות אין בית המשפט מוצא כל פגם. זאת, בגין "המסוכנות הנשקפת לשלום הציבור בגין העבירות" מצידה של המערערת:

"מבלי לטעת מסמרות, סבורני כי אין לדחות עמדה לפיה ביצוע עבירות של זיוף ביחד עם אחר, שימוש במסמך מזויף וקבלת דבר במרמה באופן רצידיביסטי, יש בו כדי להוביל בסופו של יום לפגיעה בשלום הציבור."¹⁷

¹⁶ לדיון המשפטי בנוהל ראוי: בג"ץ 7302/07 מוקד סיוע לעובדים זרים נגד שר הבטחון (פורסם בנוב, 7.7.2011). ראוי לעיין בדרך בה פותח בג"ץ את פסיקתו (שניתנה ארבע שנים לאחר הגשת העתירה): "בשנים האחרונות, ולנגד עינינו, מתקיים תהליך הפיכתה של מדינת ישראל למדינה אטרקטיבית המושכת לתחומה זרים ממקומות שונים בעולם. רבים צובאים על שעריה – בים באוויר וביבשה – ומבקשים כי יתאפשר להם לעבור להתגורר בתחומה, בין אם לתקופות קצרות ובין אם לצמיתות".

¹⁷ עניין טספהונה, לעיל ה"ש 15.

או, במילים אחרות, תיק שהוא כה פעוט עד אשר הוא נסגר בשל חוסר עניין לציבור, מצדיק גם מצדיק מעצר מנהלי לפרק זמן בלתי מוגבל. במצב דברים זה, נדמה כי אין ולו גם סעיף אחד בחוק העונשין, שלא ניתן להפעיל בגינו כיום מעצר מנהלי כנגד מבקשי מקלט.

לסיום, אין בית המשפט שוכח את שלילת חירותה של המערערת. הוא עושה זאת בדרכו הייחודית, תוך שהוא מציין "המערערת מצויה במשמורת תקופה שאינה ארוכה של כחמישה חודשים" ולאחר מכן, במקום אחר הוא מציין כי תקופת מעצרה עד כה הייתה "מתונה יחסית". על כך ניתן להשיב רק באמירתו המדויקת של השופט אותו יצר פיטיגרילי על עמיתיו למקצוע:

"למרבה הצער, עיוות תעסוקתי גורם להם לחשוב ששנות מאסר אינן אלא מספרים, כפי שהאסימונים בידי הקרופיה המופקד על שולחן הרולטה אינם אלא דיסקיות פלסטיק".¹⁸

ואמנם, שופטים נקלעים למתקני כליאה לעתים נדירות. הדבר מתרחש, על פי רוב, בעת סיור שופטים רשמי במתקנים אלה, במסגרתו הם שוהים במתקן שעות ספורות, ויוצאים ממנו מיד לאחר מכן. הם אינם יודעים, קרוב לוודאי, אף כיצד נראה תא המעצר השוכן במרתף היכל השן המפואר שבו הם יושבים.¹⁹ במצב דברים זה, נקל עליהם לפסוק כי תקופת מעצרה הינה "מתונה יחסית".

הגיעה העת כי מדינת ישראל תגבש לה מדיניות סדורה ביחס להגירה בכלל ומבקשי מקלט בפרט. מדיניות כזו תצטרך לכלול, לכל הפחות, כפי שמציעים ארגוני זכויות האדם מזה תקופה ארוכה, מעמד של תושבות חברתית, הכולל זכויות חברתיות מרכזיות וביניהן חינוך, בריאות, רווחה ועבודה, וכן מנגנוני בדיקה יעילים וממשיים בנוגע למצבו של כל מבקש מקלט.²⁰

בספרו החשוב "מי שאכל מצלחת של פח", שתרגומו לעברית התפרסם אך לאחרונה, ועוסק בחיי אסירים וסיכוייהם לשקם את חייהם, כתב הנס פאלאדה דברים שמן הראוי כי שופטי ההרכב ישננו היטב:

18 פיטיגרילי, לעיל ה"ש 14, עמ' 24.
19 אביגדור פלדמן "שירת הסירנות: שיח וחלל בבית המשפט" **תאוריה וביקורת** 143 (1991): "היכל הצדק הוא פקעת של חללים ותאים, שכל אחד מהם מעניק מקלט ונחמה לדיר המיוחד שלו, האדיש לגורלם של הדיירים המתגוררים בתאים הסמוכים".

20 להמלצות מעין אלה ראו: רן כהן "על תושבות חברתית – הפרדת סוגיית המעמד מסוגיית הזכויות החברתיות" 13.1.2011 בקישור www.phr.org.il/default.asp?PageID=55&ItemID=1144; "עד שיאטם לבנו: הליכי מקלט בישראל" דוח מוקד סיוע לעובדים זרים (2012): www.hotline.org.il/hebrew/pdf/asylum_procedures_2012_heb.pdf.

“הדברים שאני כותב עליהם נוגעים לכל אחד מאיתנו לא רק לאנשים בודדים זורים. האנשים שבבתי הכלא אינם שונים ממך, הם סובלים כמוך, הם רוצים לחיות כמוך. לכל זה אין ולא כלום עם מלים גדולות כמו צדק”²¹.

²¹ הדברים פורסמו בנספח לספר, בו הופיעו קטעים מיומנו של פאלאדה, שחוויותיו דומות לאלה של הגיבור המתואר בספרו. הנספח פאלאדה **מי שאכל פעם אחת מצלחת פח** (מגרמנית: חנה לבנת, 1992).